

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister en Staatssecretaris van Defensie over de **Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2025** (Kamerstuk **36 600 X**).

De voorzitter van de commissie,
Kahraman

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

Nr	Vraag
1	Op welke rekenwijze van de NAVO-norm stuurt (of is leidend voor) het kabinet? De Nederlandse berekening of de NAVO-berekening?
2	Committeert het kabinet zich aan de PESCO-norm van 35% gezamenlijk Europese inkoop van defensiematerieel?
3	Ligt Nederland op koers om het percentage gezamenlijke aanschaf van defensiematerieel in Europees verband te verbeteren ten opzichte van het resultaat in 2023 (22%, blz. 19 Stand van Defensie voorjaar 2024)? Zo ja, kan het kabinet dit onderbouwen? Zo nee, waarom niet?
4	Waarom staan de middelen «Defensie aanvulling 2%» op de Aanvullende Post?
5	Hoeveel investeert Defensie de komende jaren in het bestrijden van het personeelstekort?
6	Op welke manieren investeert Defensie in het aanpakken van het personeelstekort?
7	Kunnen de personeelstekorten per organisatiedeel van Defensie worden uitgesplitst?
8	Welke opties voor de invulling van het Dienjaar liggen op tafel?
9	Hoeveel middelen worden er gereserveerd voor uitbreiding van het Dienjaar?
10	Hoeveel F-35-vliegtuigen worden er aangekocht door Defensie?
11	Worden de F-35-vliegtuigen samen met andere Europese landen aangekocht?
12	Hoeveel NH90-helikopters worden er aangekocht door Defensie?
13	Worden de NH90-helikopters samen met andere Europese landen aangekocht?
14	Hoeveel anti-onderzeebootfregatten (ASW) worden er aangekocht door Defensie?
15	Worden de anti-onderzeebootfregatten (ASW) samen met andere Europese landen aangekocht?
16	Is er genoeg defensiepersoneel om de aan te kopen vliegtuigen, helikopters en fregatten te bemensen? Zo nee, hoe groot is het tekort?
17	Welke aanbestedingen voor defensiematerieel zullen in samenwerking met andere Europese landen worden gedaan?
18	Op welke manier maakt het kabinet gebruik van EDIRPA en waaruit blijkt dat?
19	Hoeveel geld bespaart het kabinet door in samenwerking met andere Europese landen defensiematerieel aan te schaffen?
20	Op welke manier(en) wordt de intensivering van € 2,4 miljard euro precies besteed?
21	Waarom haalt het kabinet de EDA-norm van 2% voor kennis en innovatie niet?
22	Stelt het kabinet zich ten doel om de EDA-norm van 2% voor kennis en innovatie te halen? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?
23	Hoeveel investeert Defensie in kennis- en innovatieprojecten in samenwerking met andere Europese landen?
24	Haalt het kabinet de 2% NAVO-norm in 2025?
25	Haalt het kabinet de 2% NAVO-norm in 2025 volgens de Nederlandse berekenmethode?
26	Zijn er andere Europese landen die een eigen berekenmethode voor de 2% NAVO-norm hanteren, naast de NAVO-berekenmethode?
27	Hoeveel Defensiebudget wordt er (naar verwachting) in samenwerking met de European Defence Agency – en dus met andere lidstaten – besteed?
28	Welke projecten worden momenteel en aankomend jaar ondernomen in samenwerking met de European Defence Agency?

Nr	Vraag
29	Op welke manier(en) zet Defensie zich in voor samenwerking binnen de EU o.a. op het gebied van het ontwikkelen van gezamenlijke militaire capaciteiten, verbeteren van de interoperabiliteit en het versterken van de Europese defensie-industrie?
30	Op welke manieren stimuleert het kabinet gezamenlijke aanschaf van defensiecapaciteiten met bondgenoten?
31	Kan het kabinet een overzicht geven van alle lopende Europese en internationale initiatieven op het gebied van defensiematerieel?
32	Hoe wil het kabinet de doelstelling van 30% vrouwen in het defensiepersoneelsbestand realiseren?
33	Hoeveel onderbesteding van het defensiebudget is er?
34	Hoe verklaart het kabinet de onderbestedingen?
35	Hoeveel geld besteedt het kabinet aan cybersecurity? Kan het kabinet de uitgaven in meerjarenperspectief plaatsen?
36	Hoeveel geld besteedt het kabinet aan versterking van intelligence capaciteiten van Nederland? Kan het kabinet de uitgaven in meerjarenperspectief plaatsen?
37	Op welke manieren werkt het kabinet aan het vergroten van de Nederlandse productiecapaciteit op het gebied van elektronische oorlogsvoering? Hoeveel geld investeert het kabinet hierin?
38	Op welke manieren werkt het kabinet aan het intensiveren van de gezamenlijke inkoop van defensiematerieel via de Defence Joint Procurement Task Force van het Europees Defensieagentschap?
39	Werkt het kabinet aan het vormgeven van een betrouwbare indicator voor de gezamenlijke aanschaf en instandhouding van (wapen)systemen en munitie in bilateraal en multilateraal verband?
40	Op welke manieren zet het kabinet zich in voor het ontwikkelen van gezamenlijke militaire capaciteiten en verbeteren van de interoperabiliteit binnen de EU-defensiesamenwerking, en hoeveel geld investeert het kabinet hierin?
41	Hoeveel is het kabinet van plan te investeren in het Actieplan Productie zekerheid Onbemenste Systemen (APOS)?
42	Vallen de gereserveerde middelen voor extra versterking van de grensbewaking KMar volgens de NAVO-berekenmethode onder het behalen van de NAVO-norm? Hoe zit dit voor de Nederlandse berekenmethode?
43	Wordt er binnen het APOS opgetrokken met andere Europese landen? Zo ja, met welke landen en op welke manier?
44	Kunt u uiteenzetten waarom uitkeringen, anders dan op andere departementen, zijn ondergebracht op de eigen defensiebegroting?
45	Welke doelen stelt Defensie zichzelf per jaar in het uitbreiden van zijn personeelsbestand en opleidingscapaciteit?
46	Hoeveel militaire steun ontvangt Oekraïne van Nederland in 2025? Hoe verhoudt deze steun zich procentueel tot militaire steun in eerdere jaren?
47	Zou u per krijgsmacht onderdeel kunnen specificeren van welke externe inhuur sprake is op de voorgenomen begrotingen van de Koninklijke Luchtmacht, de Koninklijke Marechaussee en de Koninklijke Landmacht, waar toenames van het budget voor externe inhuur genoteerd staan?
48	Welke wapensystemen van Israëlische makelij (inclusief Israëlische deelname in joint ventures) zijn momenteel in gebruik binnen de Nederlandse krijgsmacht?
49	Hoeveel vacatures staan er momenteel open bij de Koninklijke Marechaussee?

Nr	Vraag
50	Hoeveel vacatures voor militair personeel staan er momenteel Defensiebreed open?
51	Hoeveel vacatures voor militair personeel zullen er Defensiebreed door deze begroting bij komen?
52	Hoeveel civiele schietinstructeurs heeft Defensie in dienst?
53	Hoeveel militaire schietinstructeurs heeft Defensie in dienst?
54	Op welke termijn zou Defensie weer bereid zijn de eerste hoofdtaak volledig uit te kunnen voeren volgens de gepresenteerde plannen?
55	Hoe gaat Defensie ervoor zorgen dat de personele vulling van de krijgsmacht zo spoedig mogelijk wordt bereikt?
56	Welke belemmeringen zijn er in de verschillende organisatiedelen van Defensie wat betreft de personele groei van de organisatie?
57	In hoeverre hebben onze NAVO-bondgenoten ook te maken met uitdagingen op het vlak van personele vulling? Kunt u een overzicht geven van welke maatregelen zij nemen en de verwachte effectiviteit van deze maatregelen?
58	Kunt u een overzicht geven van het percentage vrouwen per organisatiedeel van Defensie?
59	Onder welk artikel valt de militaire steun aan Oekraïne?
60	Wat verklaart het feit dat het geraamde budget voor militaire steun aan Oekraïne van € 2,3 miljard in de memorie van toelichting (MvT) hoger is dan de uitgaven onder beleidsartikel 1 Inzet (BIV) in 2025?
61	Wanneer voldoet de Nederlandse defensie aan het NATO Force Model?
62	Hoeveel geven andere Europese landen uit aan defensie in 2025?
63	Aan welke eisen van de NAVO voldoet Nederland nog niet qua materieel, personeel etc.?
64	Hoeveel militaire oefeningen worden door Defensie gedaan op jaarbasis en is dit voldoende?
65	Hoeveel geeft de overheid uit aan campagnes voor draagvlak en personeel voor Defensie? Is dit vergelijkbaar met andere NAVO-landen?
66	Hoeveel en wat voor soort munitie wordt er geproduceerd in Nederland? Is dit gestegen in vergelijking met afgelopen jaren?
67	Hoeveel munitie wordt er geproduceerd door de Europese landen in vergelijking met de VS?
68	Op welke manier is de ruimte voor de defensie-industrie vergroot afgelopen jaren?
69	Welke samenwerkingen zijn aangegaan met buurlanden om de defensie-industrie te vergroten?
70	Kunt u aangeven wat in 2025 de kosten zijn van en hoeveel personeel zich bezighoudt met de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van het door Defensie gevoerde D&I beleid?
71	Kunt u de kosten die het D&I-beleid binnen Defensie aangaan nader specificeren?
72	Kunt u de huidige verhouding in aantallen beschrijven tussen opperofficieren, hoofd- en subalterne officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen en aangeven of deze van het gemiddelde in andere Westerse landen afwijkt?
73	Kan er per NAVO-land aangegeven worden wat zij sinds de Russische invasie in Oekraïne van 2022 in totaal militair hebben uitgegeven en bijgedragen aan de Oekraïne? Hoeveel bedraagt dit voor Nederland?
74	Kunt u verklaren waarom in de begroting voor 2025 € 2,3 miljard is geraamd voor steun aan Oekraïne, wat € 1,2 miljard minder is dan het afgelopen jaar, terwijl op pagina 8 van dezelfde begroting staat dat «we Oekraïne onverminderd blijven steunen»?

Nr	Vraag
75	Kunt u inzichtelijk maken hoe de NAVO-berekeningswijze van de NAVO-norm van ten minste 2% BBP ten uitvoer wordt gelegd?
76	Kunt u inzichtelijk maken hoe de Nederlandse berekeningswijze van de NAVO-norm van ten minste 2% BBP ten uitvoer wordt gelegd?
77	In hoeverre kan het beschikbare budget voor Defensie worden weggezet, gezien de belemmeringen op het gebied van krapte op de defensiemarkten en beschikbaarheid van voldoende personeel?
78	Wat kan er worden gedaan om de belemmeringen door de krapte op de defensiemarkt en het tekort aan voldoende personeel weg te nemen?
79	Wat verklaart het verschil tussen het in de memorie van toelichting (MvT) voor 2024 bestemde budget van € 3,5 miljard voor militaire steun aan Oekraïne en de € 3,194 miljard aan uitgaven die in het uitgavenoverzicht Oekraïne bij de miljoenennota staan?
80	Wat verklaart het verschil tussen het in de memorie van toelichting (MvT) voor 2025 bestemde budget van € 2,3 miljard voor militaire steun aan Oekraïne en de € 2,256 miljard aan uitgaven die in het uitgavenoverzicht Oekraïne bij de miljoenennota staan?
81	Wat is het verschil tussen de Nederlandse NAVO-norm en de NAVO-norm die de NAVO hanteert?
82	Wat doet Nederland concreet om landen die de NAVO-norm nog niet halen te stimuleren dit wel te doen?
83	Welke bondgenoten voldoen op dit moment nog niet aan de investeringsquote van de NAVO? Op welke investeringspercentages zitten zij, en wat doet de NAVO en wat doet Nederland om deze landen te stimuleren dit te gaan doen?
84	Hoeveel Nederlandse militairen en civiel personeel nemen in 2025 deel aan de verschillende missies binnen het NAVO-grondgebied? Kunt u een overzicht geven?
85	Kunt u een overzicht geven van hoeveel geld Nederland in 2024 en in 2025 (naar verwachting) per land investeert in bilaterale defensiesamenwerking?
86	Kunt u ingaan op de huidige capaciteiten van de Koninklijke Marechaussee met betrekking tot de taak van grenstoezicht en aangeven of deze capaciteiten voldoende zijn?
87	Welke verschillende opties ziet u om de Nederlandse samenleving meer weerbaar te maken? Kunt u deze mogelijke beleidsrichtingen beschrijven?
88	Hoe worden de middelen die worden geïnvesteerd in de Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) precies besteed?
89	Wat is de omvang en oorzaak van de financieringsproblematiek waarover gesproken wordt?
90	Hoe wordt de financieringsproblematiek aangepakt? Welke stappen worden genomen en wanneer?
91	Hoe groot is het Defensie Cyber Commando op dit moment? Staat dit in verhouding tot de militaire kansen en dreigingen op cybergebied?
92	Welke initiatieven verwacht u dat er worden gestart in het kader van de Defensie Ruimte Agenda met de interdepartementale Kennis en Innovatie Agenda Veiligheid (Missie 3: Space)? Welke doelstellingen hebben deze initiatieven?
93	Kunt u nader ingaan op wat «zet zich in voor andere vormen van diversiteit» specifiek en concreet behelst?

Nr	Vraag
94	Hoe is het op dit moment gesteld met de, voor opschaling van het Dienjaar noodzakelijke, randvoorwaarden als keurings- en opleidingscapaciteit, vastgoed en persoonlijke uitrusting en kan de voorgenomen opschaling succesvol uitgevoerd worden?
95	Wat is op dit moment de verwachting van het aantal deelnemers dat in de lichten van 2025 en 2026 deel kan nemen aan het Dienjaar van Defensie?
96	Hoe houdt Defensie op dit moment de mensen die zich aangemeld hebben voor het Dienjaar, maar niet zijn toegelaten, enthousiast om in de toekomst bij Defensie te werken?
97	Wat zijn op dit moment de mogelijkheden en beperkingen wat betreft het afsluiten van een contract met jongeren die het Dienjaar hebben doorlopen?
98	Welke maatregelen worden op dit moment genomen om de randvoorwaarden voor de uitbreiding van het Dienjaar Defensie zo spoedig mogelijk in te vullen?
99	Hoe kan er op dit moment voor worden gezorgd dat de opschaling van het Dienjaar versneld kan worden?
100	Hoeveel Nederlanders moeten per jaar deelnemen aan het vrijwillig Dienjaar en zich daarna aanmelden als reservist om voldoende reservisten te kunnen leveren voor Defensie?
101	Hoeveel gebouwen van Defensie voldoen momenteel niet aan veiligheids- en gezondheidsvoorschriften? Hoeveel is dit percentage ten opzichte van het totale Defensievastgoed?
102	Kunt u zo nauwkeurig mogelijk toelichten op welke wijze duurzaamheid zal worden meegewogen in een apart afwegingskader bij de aanschaf van materieel, vastgoed en IT?
103	Hoe verhouden het Nationaal Plan Ruimte voor Defensie en Beleidsvisie Ruimte voor Defensie zich tot de Nota Ruimte? Kan dit schematisch worden weergegeven?
104	Welke juridische middelen heeft het kabinet om de definitieve besluitvorming volgend uit het Nationaal Plan Ruimte voor Defensie en de Beleidsvisie Ruimte voor Defensie te implementeren?
105	Wat is de tijdlijn van alle besluitvorming rondom het Nationaal Plan Ruimte voor Defensie, de Beleidsvisie Ruimte voor Defensie en de Nota Ruimte? Kan dit visueel worden weergegeven?
106	Wat doet de «UN interim- force in Libanon» precies en wat zijn hiervoor de plannen gezien de huidige situatie?
107	Waar gaat het precies over als er wordt gemeld dat de reders bijdragen leveren?
108	Kan inzichtelijk worden gemaakt waar de Marine wordt ingezet ter bescherming van de koopvaardij en of daar een uitbreiding wordt gepland, en zo ja, waar?
109	Wat zijn de consequenties van het feit dat eenheden op dit moment verminderd inzetbaar zijn door de in het verleden toegepaste bezuinigingen en de daarmee veroorzaakte personele en materiële tekorten?
110	Wat zijn de consequenties op het gebied van de operationele gereedheid van onze krijgsmacht ten gevolge van de voortdurende ondersteuning van Oekraïne? Kunt u een overzicht geven?
111	Kunt u beschrijven wat de genoemde maatregelen zijn die de gevolgen voor de operationele gereedheid krijgsmacht mitigeren?
112	Wat is op dit moment de stand van zaken wat betreft het vergroten van de voorraden door het Commando Materieel en IT?

Nr	Vraag
113	Hoe wordt de samenwerking tussen het Defensie Ondersteuningscommando (DOSCO) en bedrijven vormgegeven zodat zij voorbereid zijn in tijden van een grootschalig conflict de krijgsmacht te ondersteunen?
114	Aan welke mogelijkheden wordt gedacht om de externe inhuur bij Paresto te beperken?
115	Welke kostenposten heeft Defensie gemaakt voor de laatste «Culturele Diversiteit» meting van het DPOD en CBS?
116	Welke kostenposten heeft Defensie gemaakt voor het «Beleving van Inclusie» onderzoek, dat nog loopt en waarvan de resultaten eind 2024/begin 2025 bekend zullen worden?